FIŞA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituţia de învăţământ superior	Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Greco-Catolică
1.3 Departamentul	Departamentul Blaj
1.4 Domeniul de studii	Teologie
1.5 Ciclul de studii	Licenţă
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Teologie greco-catolică pastorală (la Blaj) / Licențiat în teologie

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei				KLR0020 **Misterul Preasfintei Treimi**			
2.2 Titularul activităţilor de curs				Prof. dr. Cristian Barta			
2.3 Titularul activităţilor de seminar				Prof. dr. Cristian Barta			
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităţilor didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învăţământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuţia fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie şi notiţe					36
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate şi pe teren					22
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii şi eseuri					28
Tutoriat					3
Examinări					5
Alte activităţi:					

3.7 Total ore studiu individual	94
3.8 Total ore pe semestru	150
3.9 Numărul de credite	6

4. Precondiţii (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	• Nu este cazul
4.2 de competenţe	• Nu este cazul

5. Condiţii (acolo unde este cazul)

5.1 De desfăşurare a cursului	• Prezenţa la prelegeri
5.2 De desfăşurare a seminarului/laboratorului	• Prezenţa şi intervenţiile la seminar, preluarea temei de seminar, elaborarea şi susţinerea seminarului, predarea la timpul stabilit

6. Competenţele specifice acumulate

Competenţe profesionale	În urma studierii acestei discipline, studentul trebuie să poată: • Să-şi însuşească, să cunoască, să înţeleagă şi să utilizeze principiile, mijloacele, metodele, procedeele şi conceptele-limbajul-terminologia specifice teologiei trinitare; • Să dezvolte o reflecţie critică şi constructivă în interiorul domeniului; • Să cunoască evoluţia teologiei trinitare; • Să înţeleagă dimensiunea trinitară a vieţii creştine.
Competenţe transversale	• Să poată integra competenţele profesionale dobândite în urma cursului cu elementele specifice celorlalte discipline sau chiar domenii de studii, în virtutea interdisciplinarităţii; • Să poată dialoga cu ştiinţele contemporane, în mod deosebit cu filosofia, cu privire la Sfânta Treime.

7. Obiectivele disciplinei (reieşind din grila competenţelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Se va sublinia centralitatea şi specificitatea misterului Sfintei Treimi în teologie, în viaţa creştină, în Biserică şi în lume. Studentul va fi ajutat să-şi însuşească nu numai teologia acestei dogme, din perspectiva Sfintei Scripturi şi a Tradiţiei apostolice, ci şi un spirit de evlavie autentică faţă de adevărul fundamental al credinţei catolice. Cursul are scopul de a prezenta modul în care adevărul despre Sfânta Treime a fost acceptat şi aprofundat în tradiţia Bisericii. Dincolo însă de aspectele tematice consacrate în teologia treimică, studentul va fi ajutat să înţeleagă importanţa credinţei şi a legăturii sale cu Dumnezeul cel viu dezvăluit oamenilor prin Isus Hristos în Spiritul Sfânt.
7.2 Obiectivele specifice	• Vor fi abordate următoarele tematici : Introducere în teologia dogmatică şi situarea cursului despre *Sfânta Treime* în contextul mai amplu al teologiei catolice; existenţa lui Dumnezeu şi cercetarea umană; revelaţia lui Dumnezeu despre El însuşi în Vechiul Testament şi în Noul Testament. Adevărul Sfintei Treimi în primele mărturisiri de credinţă; elaborarea dogmei treimice în Conciliile Ecumenice; teologia treimică din perioada medievală, cu specială referire la Sfântul Toma de Aquino, Simeon Noul Teolog şi Grigorie Palamas; divergenţele dintre Orient şi Occident în privinţa purcederii Spiritului Sfânt, cu specială referire la Conciliul Ecumenic de la Florenţa; *Filioque* în teologia greco-catolică românească; taina Sfintei Treimi în cugetarea teologică: valorile şi limitele teologiei treimice, analogia psihologică, procesiunile divine, relaţiile divine intratreimice, misiunile divine şi perihoreza.

8. Conţinuturi

8.1 Curs	**Metode de predare**	**Observaţii. Bibliografie**
CURS 1. INTRODUCERE: Introducere în teologia dogmatică: definiţie, structură, metodologie.	Prelegere / expunere, prezentare, explicaţii, exemplificări.	**Bibliografie:** Buzalic 2005, pp. 12-25.

CURS 2. EXISTENŢA LUI DUMNEZEU ŞI CERCETAREA UMANĂ (I): 1.Fundamentul cercetării noastre despre Dumnezeu. 2. Accesul omului la Dumnezeu, posibilităţi şi limite. Dimensiunea antropologică a problemei "Dumnezeu". a). Accesul natural. b). Sferele de acces la Dumnezeu (mitică, cosmologică, gândirea transcendentă, gândirea imanentă). c). Existenţa lui Dumnezeu şi cercetarea umană (i): Metodologia accesului omului la Dumnezeu: analogia entis şi analogia fidei; Poziţia Bisericii (Conciliul Vatican I, Dei Filius); Invizibilitatea, incomprehensibilitatea şi inefabilitatea lui Dumnezeu.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Amato Angelo, 1999, pp. 13-34. Buzalic 2005, pp. 26-80; Ferenţ 1997, pp. 19-28, 135-158.
CURS 3. EXISTENŢA LUI DUMNEZEU ŞI CERCETAREA UMANĂ (II): Obstacole (răspunsuri greşite) pentru accesul omului la Dumnezeu: a). Ateismul: izvoare în cultura modernă şi contemporană; forme de ateism. Atitudinea Bisericii faţă de ateism: Conciliul Vatican II - Gaudium et Spes, nr. 19-21. b). Agnosticismul: izvoare în cultura modernă şi contemporană; teologia luterană: Karl Barth, R. Bultmann. c). Alte forme: fideism, modernism, neopozitivism.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Buzalic 2005, pp. 81-149; *Gaudium et* Spes, nr. 19-22.
CURS 4. REFLECŢIE SISTEMATICĂ CU PRIVIRE LA ÎNVĂŢĂTURA DOGMATICĂ DESPRE DUMNEZEU : a). Dumnezeu, misterul absolut care se revelează din iubire. b). Căutarea lui Dumnezeu în epoca contemporană.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Buzalic 2005, pp. 186-213.
CURS 5. REVELAŢIA LUI DUMNEZEU DESPRE EL ÎNSUŞI: ÎN VECHIUL TESTAMENT (I): 1. Religiozitatea popoarelor din jurul Israelului: politeism, divinităţi apersonale, enoteism. 2. Dumnezeu în revelaţia Vechiului Testament: a). Monoteism. b). Caracteristicile Dumnezeului unic: transcendent şi personal. c). Numele biblice ale lui Dumnezeu: El, Elohim, Adonai, Elyon, Qadosh, IHWH. 3. Sistematizarea ideii de Dumnezeu în Vechiul Testament: a). Dumnezeu istoriei; Creatorul tuturor lucrurilor; Mântuitorul. b). Dumnezeu - Tată; Iubi	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Ferenţ 1997, pp. 45-104.
CURS 6. REVELAŢIA LUI DUMNEZEU DESPRE EL ÎNSUŞI ÎN NOUL TESTAMENT: a). Trecerea de la Vechiul Testament la Noul Testament: continuitate şi discontinuitate. b). Isus din Nazaret este Dumnezeu. c). IHWH, Tatăl lui Isus din Nazaret. d). Spiritul Sfânt trimis de Tatăl şi de Fiul.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Buzalic, 2010; Martincă 2004, pp. 82-161 ; Barta Cristian, 2005, pp. 125-135.
CURS 7. PRIMELE MĂRTURISIRI DE CREDINŢĂ TREIMICĂ (PÂNĂ LA CONC. I DE LA NICEEA): a). Liturghia Botezului, liturghia Euharistică, rugăciunea creştină, mărturia martirilor. b). Sfânta Treime în doctrina Sf. Părinţi Apostolici şi Apologeţi. c). Sf. Irineu din Lyion. d). Şcoala alexandrină: Origen. e). Tertulian.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Buzalic, 2010; Ferenţ 1997, pp. 265-289; Martincă 2004, pp. 171-176.
CURS 8. I. EREZIILE TREIMICE DIN PRIMELE SECOLE: a). Principalele tendinţe spre erezie: monarhianismul şi subordinaţionismul; b). Arianismul. **II. SINODUL ECUMENIC DE LA NICEEA (325):** a). Credinţa conţinută în crezul de la Niceea. b). Rolul Sf. Atanasie în aplicarea şi apărarea Conc. de la Niceea.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Martincă 2004, pp. 177-180.
CURS 9. I. CREDINŢA BISERICII ÎNTRE NICEEA ŞI CONSTANTINOPOL I: a). Rolul Părinţilor Capadoci în pregătirea Sinodului Ecumenic I de la Constantinopol. b). Conciliul I de la Constantinopol şi credinţa în Spiritul Sfânt. **II. CREDINŢA BISERICII DUPĂ CONSTANTINOPOL I:** a). Teologia treimică a Sf. Augustin. Analogia psicologica. b). Secolele V-XII: Simbolul Quicumque; Sinodul Ecumenic al II - lea de la Constantinopol; Sf. Anselm de Aosta.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Buzalic, 2010; Martincă 2004, pp. 180-256.
CURS 10. DOCTRINA TREIMICĂ ÎNTRE SECOLELE XIII - XV: a). Richard de Saint Victor. b). Sf. Toma de Aquino şi apogeul Scolasticii. c). Cristocentrismul treimic al Sf. Bonaventura.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Buzalic, 2010; Martincă 2004, pp. 265-278.

CURS 11. Divergenţele dintre Orient şi Occident cu privire la purcederea Spiritului Sfânt : *Filioque*.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Decretul *Laetentur Caeli* din *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, 1996, pp. 524-528; Ferenţ 1997, pp. 353-375.
CURS 12. TAINA SFINTEI TREIMI ÎN CUGETAREA TEOLOGICĂ (I): 1. Procesiunile divine: a). Existenţa procesiunilor divine în Dumnezeu. b). Naşterea Cuvântului. c). Purcederea Spiritului Sfânt. 2. Relaţiile divine intratreimice. 3. Persoanele divine ale Sfintei Treimi.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Barta Cristian, *Note de curs (pentru uz intern)*, Blaj, 2011. Buzalic, 2010.
CURS 13. TAINA SFINTEI TREIMI ÎN CUGETAREA TEOLOGICĂ (II): 1. Misiunile divine: a). Misiunea Fiului lui Dumnezeu. b). Misiunea Spiritului Sfânt. c). Sălăşluirea Sf. Treimi în sufletul credinciosului. 2. Perihoreza.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Buzalic, 2010.
CURS 14. CONCLUZII: 1. Tatăl, Fiul şi Spiritul Sfânt - un singur Dumnezeu. 2. Dumnezeu este Iubire.	Prelegere, exemplificări	**Bibliografie:** Špidlík 2005, pp. 7-16, 27-134.

Bibliografie

Barta Cristian, *Tradiţie şi dogmă*, Ed. Buna Vestire, Blaj, 2003.

Battista Mondin, *Manual de filozofie sistematică. Destre Dumnezeu: Filosofia religiei sau Teologia filosofica*, trad. Wilhelm Tauwinkl, Ed. Sapientia, Iaşi, 2008.

Buzalic Alexandru, *THEOS – Despre Dumnezeu*, Ed. Buna Vestire, Blaj, 2005.

Buzalic Alexandru, *De Trinitate. Din problematica teologiei trinitare*, Ed. Galaxia Gutemberg, Târgu-Lăpuş, 2010.

Conciliul Ecumenic Vatican II: Constituţii, decrete, declaraţii, trad. Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti, Editat de «Kirche in Not», Nyireghaza, 1990.

Conciliorum Oecumenicorum Decreta, sub coordonarea Institutului de Ştiinţe Religioase din Bologna, îngrijit de Alberigo G. - Dossetti G.L. - Joannou P.P., Leonardi C. - Prodi P., ediţi a III-a bilingvă, Ed. Dehoniane, Bologna, 1996.

Ferenţ Eduard, *Dumnezeul cel viu, unic în fiinţă şi întreit în persoane*, Ed. Presa Bună, Iaşi, 1997.

Martincă Isidor, *Dumnezeu Unul şi Întreit*, Ed. Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2004.

Špidlík Tomás, *Noi în Sfânta Treime*, trad. de Cristian Micaci, Ed. Galaxia Gutemberg, Târgu Lăpuş, 2005.

8.2 Seminar / laborator	**Metode de predare**	**Observaţii. Bibliografie**
S. 1: Prezentarea temelor, a modului de desfăşurare şi a metodologiei seminarului. Indicarea principalelor repere bibliografice pentru fiecare temă.	Prezentare, explicaţii, dezbateri.	Studentul se documentează şi lucrează independent
S. 2: Importanţa teologiei dogmatice în contextul mai amplu al teologiei catolice.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Buzalic 2005, pp. 12-25.
S. 3. Argumentele raţionale care dovedesc existenţa lui Dumnezeu.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Buzalic 2005, pp. 26-80.
S. 4: Poziţia Conciliului Vatican II faţă de ateism.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** *Gaudium et* Spes, nr. 19-22.
S. 5: A vorbi despre Dumnezeu şi a vorbi cu Dumnezeu.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** *Scrierile Părinţilor Apostolici*, 1995. Buzalic 2005, pp. 186-213.
S. 6. Noţiuni veterotestamentare care pregătesc revelaţia Sfintei Treimi: Îngerul lui IHWH, Fiul Omului, Spiritul, Înţelepciunea.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** *Apologeţi de limbă greacă*, 1997. Ferenţ 1997, pp. 45-104.
S. 7: Revelarea lui Dumnezeu în *Evanghelia* după Ioan.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Barta Cristian, 2005, pp. 125-135.
S. 8: De la kerigma apostolică la teologia treimică a Bisericii Primare.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Ferenţ 1997, pp. 265-289; Martincă 2004, pp. 171-176.
S. 9: Sinteza teologiei treimice realizată de Sf. Ioan Damaschinul.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Damaschin Ioan, 2001, pp. 18-36.
S. 10: Caracteristicile teologiei treimice scolastice.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Martincă 2004, pp. 265-278.
S. 11: *Filioque* în liturgia răsăriteană.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Barta 2003, pp. 23-30.
S. 12: Sfânta Treime prezentată în Catehismele greco-catolice româneşti	Prezentare şi	**Bibliografie**: Buzalic,

din sec. XVIII	dezbateri	2010.
S. 13: Sfânta Treime şi viaţa creştină.	Prezentare şi dezbateri	**Bibliografie:** Špidlík 2005, pp. 7-16, 27-134.
S. 14: Concluzii, rezumat, evaluarea seminarului		

Bibliografie

Apologeţi de limbă greacă, trad. de T. Bodogae, O. Căciulă şi D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997.

Barta Cristian, *Tradiţie şi dogmă*, Ed. Buna Vestire, Blaj, 2003.

Buzalic Alexandru, *De Trinitate. Din problematica teologiei trinitare*, Ed. Galaxia Gutemberg, Târgu-Lăpuş, 2010.

Damaschin Ioan, *Dogmatica*, trad., intr. şi note de D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.

Scrierile Părinţilor Apostolici, trad. de D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii ortodoxe Române, Bucureşti, 1995.

9. Coroborarea conţinuturilor disciplinei cu aşteptările reprezentanţilor comunităţii epistemice, asociaţiilor profesionale şi angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conţinuturile disciplinei sunt coroborate cu aşteptările comunităţii epistemice, asociaţiilor profesionale şi angajatori din domeniul programului.
- Conţinuturile disciplinei răspund exigenţelor parohiei, fişei postului de muncă din domeniul bisericesc, educativ, caritativ, catehetic sau formativ şi voluntariat.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Însuşirea conţinuturilor	Examen scris final	60 %
	Subiectele pentru examen vor fi alese din cadrul tematicii prezentate la curs.	Examenul scris va dura 2 ore.	
10.5 Seminar/ laborator	Participarea activă la dezbateri.	Evaluarea participării active la dezbateri.	10 %
	Elaborarea lucrării scrise	Evaluarea lucrării scrise	30%
	Pentru a fi luată în considerare nota de la seminar este necesară obţinerea notei de trecere la examenul scris final de la sfârşit de semestru.	Prezentarea la examenul final este condiţionată de întocmirea lucrării de seminar, pe temele propuse de titularul cursului, dar şi de predarea acestuia titularului de curs - în format electronic pe e-mail (crisbarta@yahoo.com).	

10.6 Standard minim de performanţă

- Însuşirea materialului de învăţat.
- Probarea dezvoltării competenţelor specifice acumulate (profesionale, transversale).
- Finalizarea lucrării de seminar.
- Obţinerea a minimum nota 5 (atât la evaluare examenului scris, cât şi la evalurea seminarului)

Data completării — Semnătura titularului de curs — Semnătura titularului de seminar

24.09.2018

Data avizării în departament — Semnătura directorului de departament

01.10.2018